

การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มเย็บผ้าและศิลปประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์
อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

**The Brand and Package Designing for Product Promotion of Khao Kaeo
Sri Somboon Sub-district Cluster for Sewing and Craft Community
Enterprise in Thung Saliang District of Sukhothai Province**

นิอร ดาวเจริญพร และ รุ่งฤทัย รำพึงจิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Nion Dowcharoenporn and Rungrutai Rumpungjit
Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Rungrutai.r@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย 2) พัฒนาออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย 3) ศึกษาความพึงพอใจที่ผู้บริโภคมีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย โดยดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนซึ่งวิธีดำเนินการเริ่มด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาถึงปัญหาและความต้องการ สังเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ และใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณในการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ใช้การสุ่มแบบบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา ปัญหาและความต้องการตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปประดิษฐ์ พบว่า ลักษณะตราสินค้าขาดความโดดเด่น สี อักษรที่ใช้ขาดความทันสมัย ความชัดเจนที่จะสื่อถึงอัตลักษณ์ของชุมชนและจดจำได้ยาก บรรจุภัณฑ์ไม่ดึงดูดความน่าสนใจ ไม่ทันสมัยและไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์ได้ มีความต้องการในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ให้ข้อมูลที่สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของชุมชน มีความร่วมสมัยและความคิดสร้างสรรค์ สร้างการจดจำและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าได้ ผลการพัฒนาดesignตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปประดิษฐ์ พบว่า จากการศึกษาลักษณะของชุมชนทุ่งเสลี่ยมและจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย สัญลักษณ์ของชุมชน

* วันรับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2566; วันแก้ไขบทความ 23 มีนาคม 2566; วันตอบรับบทความ : 24 มีนาคม 2566

ลวดลายผ้าทอ และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการออกแบบลวดลายกราฟิกบนตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ให้มีความร่วมสมัย รูปแบบเรียบง่ายสร้างการจดจำ ผลการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายมีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ พบว่าความพึงพอใจที่มีต่อตราสินค้า อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17

คำสำคัญ: ตราสินค้า; บรรจุภัณฑ์; ผลิตภัณฑ์ชุมชน; วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์

Abstracts

The objectives of this research were to 1) investigate problems and needs for brand and package designing, 2) develop brand and package designing, and 3) explore the consumers' satisfaction with the brand and its packaging for Product Promotion of Khao Kaeo Sri Somboon Sub-district Cluster for Sewing and Craft Community Enterprise in Thung Saliang District of Sukhothai Province.

It conducts participatory research with the community, where the method begins with qualitative research. By studying the problems and needs. Synthesize brand and packaging development concepts and use quantitative research methods to survey satisfaction with brands and packaging. The study involved a sample of 100 people. Analyze data using statistics, percentages, averages, and standard deviations. The Results Problems and demand for branding and packaging for community enterprise products, sewing groups and artificial arts. The brand lacks prominence, the color, the letters used, the lack of modernity, the clarity that conveys the identity of the community and is difficult to remember. Packaging does not attract attractiveness. It is not up-to-date and cannot add value to the product itself. There is a need to develop packaging formats that provide information that can indicate the identity of the community. Contemporary and creative Create recognition and add value to products. Development of brand design and packaging for community enterprise products, sewing and artificial arts It was found that from the study of the identity of Thung Saleem and Sukhothai communities, it consists of community symbols, Woven patterns and historical landmarks We used the data obtained to design graphic patterns on the brand and packaging to be contemporary. Simple patterns create recognition. The results of the study showed the satisfaction of the target group with the brand and packaging for community enterprise products, sewing and artificial arts groups. It was found that satisfaction with the brand was at the highest level. The average is 4.39 and satisfaction with the packaging is very high. The average is 4.17

Keywords: Brand Designing; Community Products; Community Enterprises; Sewing and Art Groups

บทนำ

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน โดยนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรมาผลิตสินค้าหรือบริการ ก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนยังผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ วิสาหกิจชุมชนจึงมีบทบาทต่อการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและส่งผลกระทบเชื่อมโยงต่อการสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้ให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 การนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น พัฒนามาตรฐานสินค้า การสร้างตราสินค้า การจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของกลุ่มต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับ ความหลากหลายของชุมชน โดยรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนทั่วประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์จึงมีความจำเป็น (จิราพร มหาอินทร์ และคณะ, 2554 : 1-2)

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลของคณะผู้วิจัย พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์จากผ้า เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอทุ่งเสลี่ยมที่มีศักยภาพของกลุ่มสมาชิกคนพิการเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดย นางพรชรร มาดี เป็นหัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2553 ด้วยจำนวนสมาชิก 15 คน และได้เพิ่มจำนวนสมาชิกเป็น 30 คน ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากหน่วยงานภาครัฐในการสนับสนุนเงินทุนและการอบรมความรู้ในด้านการตัดเย็บ จากกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มสืบเนื่องจากสมาชิกคนพิการมีฐานะยากจน ตกงานเนื่องจากนายจ้างส่วนใหญ่มักคิดว่าคนพิการไม่สามารถทำงานได้ ทำให้ขาดรายได้คุณภาพชีวิตและครอบครัวตกต่ำ การจัดตั้งกลุ่มการทำงานจึงเป็นการเปิดโอกาสให้คนพิการในพื้นที่ได้แสดงออกถึงทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยการสร้างความมั่นคงทางรายได้ ใช้ความสามารถและพึ่งพาตนเองแบ่งเบาภาระของครอบครัว และสังคมเป็นสิ่งที่คนพิการต้องการเป็นอันดับแรก สินค้าที่ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ผ้าฝ้ายและผ้าทอพื้นเมืองที่กลุ่มสมาชิกคนพิการได้ผลิตและจำหน่ายทางหน้าร้าน ส่งสินค้าทางเว็บไซต์ โดยใช้ชื่อเพจ facebook ว่า “พรชรร ผลิตภัณฑ์ งานฝีมือจากคนพิการ” สินค้าที่ผลิตและจำหน่าย อาทิเช่น พวงกุญแจจากผ้า กระเป๋า ดอกไม้ประดิษฐ์ ของที่ระลึกและของชำร่วย ตุ๊กตา ของตกแต่งบ้าน เป็นต้น ซึ่งกลุ่มได้รับการขึ้นทะเบียน OTOP ประเภทงานกระเป๋าและงานประดิษฐ์จากผ้า จังหวัดสุโขทัย ระดับ 4 ดาว เมื่อปี พ.ศ. 2559 และได้รับใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เลขที่ใบรับรอง 23-5/417 ชื่อผลิตภัณฑ์ (มผช.) กระเป๋าผ้า 417/2558 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2560 โดยสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดสุโขทัย พรชรร (2563 : 63) ได้กล่าวว่า สมาชิกของกลุ่มเป็นชาวบ้านที่ไม่มีความรู้ในการออกแบบตราสินค้าและการใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ทำให้รูปแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เป็นแบบเรียบง่ายไม่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนและจังหวัดสุโขทัยที่โดดเด่น ขาดความทันสมัย การจดจำของผู้บริโภคน้อย ส่งผล

ต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จึงทำให้อัตราการขายผลิตภัณฑ์ของชุมชนลดลง สอดคล้องกับ ศศิธรดา พันธุ์วิเศษศักดิ์ และคณะ (2562 : 105) ได้กล่าวว่า ตราสินค้า ใช้ในการสื่อความหมายอาจจะมีลักษณะเป็นตัวอักษรรูปภาพ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องสร้างตราสัญลักษณ์ของตนเองขึ้นมา เพื่อให้ลูกค้าได้จดจำสินค้าที่มีคุณภาพ เพื่อให้สินค้านั้นมีความโดดเด่นและต่างไปจากคู่แข่ง เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้บริโภคจะได้รับเมื่อได้ซื้อสินค้าหรือบริการทั้งในด้านที่จับต้องได้ อันได้แก่ คุณลักษณะและคุณสมบัติของตราสินค้าต่าง ๆ รูปลักษณ์ทางกายภาพของสินค้า บรรจุภัณฑ์และเครื่องหมายสื่อสารต่าง ๆ และรวมถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงสินค้ากับผู้บริโภค สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม พร้อมทั้งทำการยกระดับให้กับตัวสินค้าไปในตัวด้วย สอดคล้องกับ อรช กระแสนินทร์ และคณะ (2564 : 39) ได้กล่าวว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นเครื่องมือสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพิ่มโอกาสทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงควรมีการผสมผสานองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเข้ากับเทคโนโลยีบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวพิจารณาเลือกซื้อกลับไปเป็นของฝากและสื่อถึงสถานที่ที่ไปท่องเที่ยวซึ่งจะช่วยสร้างความทรงจำที่ดีต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการยกระดับวิสาหกิจชุมชนและส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์จากผ้า ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุโขทัย โดยการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน จำนวน 5 ประเภท ประกอบด้วย ดอกไม้ประดิษฐ์ เครื่องประกอบการแต่งกายสตรี ของที่ระลึก เครื่องประดับ และเครื่องใช้ในบ้าน โดยมีมุ่งหวังให้ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนเกิดมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค นักท่องเที่ยว ยกย่องสินค้าและเพิ่มมูลค่าที่สูงขึ้น เกิดการสร้างกระแสนิยมการใช้สินค้าไทย ถือเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาซึ่งรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อพัฒนาออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายมีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) แนวคิดทฤษฎี การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ศึกษาปัญหาและความต้องการตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ มาเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย และผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินความพึงพอใจกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกจากชุมชน ได้แก่ ประธาน รองประธาน และกรรมการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purpose Sampling Group) จำนวน 5 คน

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ โดยเลือกเฉพาะเจาะจง เพื่อประเมินด้านรูปแบบของตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ด้านความเหมาะสมในการนำไปใช้ ด้านความงาม และด้านการสื่อความหมาย จำนวน 5 คน

1.3 กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้บริโภคสินค้าของชุมชน และนักท่องเที่ยว จำนวน 100 คน เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนตามต้องการ โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เพื่อสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ การศึกษาข้อมูลเพื่อออกแบบตราสินค้าเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและสร้างอัตลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และทำการจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย แนวคิดทฤษฎี เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประธาน รองประธาน และกรรมการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลปัญหาและความต้องการตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบที่มีต่อรูปแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ โดยใช้แบบร่างความคิด (Sketch

Design) ตราสินค้า จำนวน 10 รูปแบบ และแบบร่างความคิด (Sketch Design) บรรจุภัณฑ์ จำนวน 3 รูปแบบ

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุโขทัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

3.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและสรุปผลตามวัตถุประสงค์

3.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และปรับแก้ไขแบบร่างความคิด (Sketch Design)

3.3 ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

4.1 ลงพื้นที่สำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและสัมภาษณ์ด้วยตนเองแบบเป็นทางการ โดยการสัมภาษณ์แบบนัดหมายเวลา สถานที่ไว้ ใช้แบบสัมภาษณ์และจดบันทึกพร้อมเก็บภาพถ่ายจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ ตราสัญลักษณ์ ตัวอักษร บรรจุภัณฑ์ดั้งเดิม รวมถึงสถานที่ต่างๆ ที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสุโขทัย นอกจากนั้นยังรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎี เว็บไซต์ต่าง ๆ ดังแผนภาพที่ 1

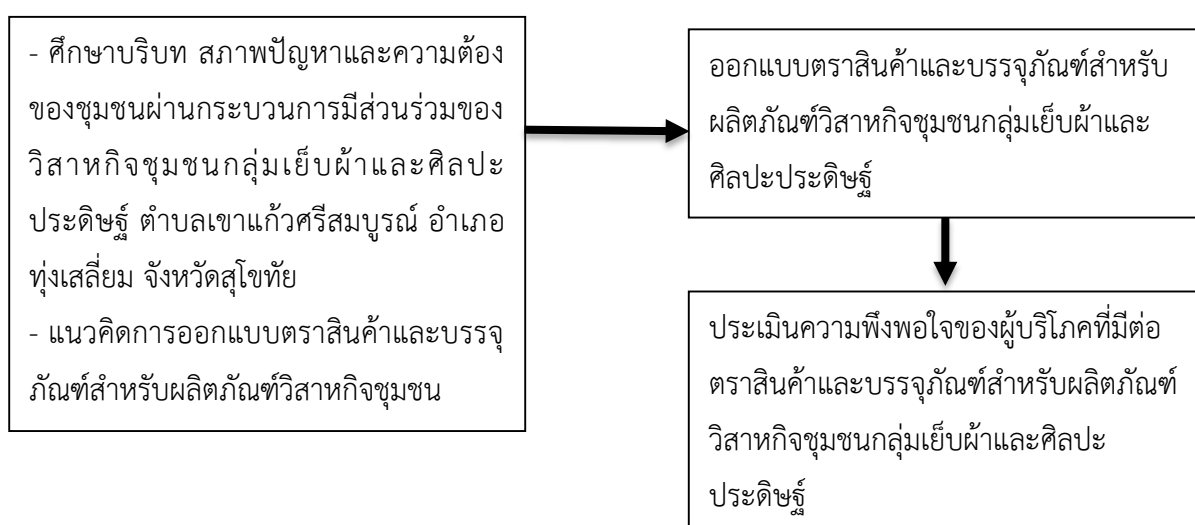
แผนภาพที่ 1 การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบที่มีต่อรูปแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ต่อการออกแบบ

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย เพื่อนำไปปรับใช้จริงต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ปัญหาและความต้องการตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย พบว่า จากการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2563 ซึ่งพบว่า ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ได้แก่ กระเป๋าสะพาย กระเป๋าสตรี กระเป๋าใส่ของ เป็นต้น กระบวนการประดิษฐ์ชิ้นงานจากผ้า ใช้เทคนิคการตัดเย็บ

ด้วยมือและการตัดเย็บด้วยเครื่องจักร ผู้ผลิตเป็นสมาชิกที่อยู่ในวิสาหกิจชุมชน สินค้าส่วนใหญ่ทำตามคำสั่งซื้อของลูกค้า มีทั้งลูกค้าชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกจากนั้นยังขายหน้าร้านและนำสินค้าไปออกร้านตามงานจัดแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่น OTOP วันคนพิการสากล, งานแสดงสินค้า OTOP เป็นต้น ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปปัญหาและความต้องการตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและออกแบบ ดังนี้

การใช้ตราสินค้าเดิมใช้รูป “หลอดด้าย” ภายใต้ชื่อของประธานวิสาหกิจชุมชน คือ พรพรรณ ไม่ปรากฏชื่อวิสาหกิจชุมชนเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ จึงอาจส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความสับสน ลักษณะตราสินค้าขาดความโดดเด่น สี อักษรที่ใช้ขาดความทันสมัยความชัดเจนที่จะสื่อถึงอัตลักษณ์ของชุมชนและจังหวัดสุโขทัยจดจำได้ยากเนื่องจากมีหลายรูปแบบ วิสาหกิจชุมชนมีความต้องการให้มีการปรับปรุงลักษณะของตราสินค้าใหม่เอกลักษณ์ของจังหวัดสุโขทัยปรากฏอยู่ในตราสินค้าด้วยให้สะท้อนถึงอัตลักษณ์ ของวิสาหกิจชุมชนเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 ตราสินค้าเดิมของวิสาหกิจชุมชน

2. การพัฒนาออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย ดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมชุมชน พบว่า กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาตราสินค้า รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานด้านโครงสร้าง การป้องกันรักษา การบรรจุ การขนส่ง ตอบสนองความต้องการของชุมชนและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการของวิสาหกิจชุมชน

2.1 การออกแบบตราสินค้า จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชนและการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และออกแบบตราสินค้าของชุมชนโดยใช้อัตลักษณ์ของชุมชนและจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ 1) ลวดลายผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดสุโขทัยและอำเภอบางเสลี่ยม 2) อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นโบราณสถานที่ได้รับการประกาศจากองค์การยูเนสโกแหล่งมรดกโลก ภายในยังเหลือร่องรอยพระราชวังและวัดที่สำคัญของเมืองสุโขทัยจำนวน 26 แห่ง เป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย 3) เครื่องสังคโลกโบราณวัตถุของจังหวัดสุโขทัย 4) ดอกบัวหลวง เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดสุโขทัย 5) ประเพณีลอยกระทงซึ่งเป็นประเพณีไทยมาช้านานและเป็นที่รู้จักจังหวัดสุโขทัย 6) วัดในอำเภอบางเสลี่ยม ได้แก่ วัดม่อนศรีสมบูรณ์ วัดเขาแก้วศรีสมบูรณ์ วัดหลวงพ่อศิลา 7) ชื่อของตราสินค้า เปลี่ยนจากชื่อเดิม “พรรษร” เป็น “วิสาหกิจชุมชนเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์” 8) สัญลักษณ์ “หลอดด้าย” สื่อถึงการเย็บผ้าด้วยมือ สร้างงานศิลปะประดิษฐ์จากผ้า ผลิตภัณฑ์จากผ้าของชุมชน เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบตราสินค้าโดยที่ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์จากผ้าที่ผลิตและจำหน่าย และใช้น้ำตาลดำ เขียวที่ชุมชนต้องการเพื่อนำเสนอความเป็นตัวตนและภาพลักษณ์ของชุมชน เชื่อมโยงกับความรู้สึกรักของผู้อยู่ในชุมชน ความหมายและองค์ประกอบของสี ประกอบกับการเลือกใช้ตัวอักษรที่มีความเหมาะสม ทันสมัย ประกอบกับการจัดองค์ประกอบของตราสินค้าให้มีความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน จัดจำและเข้าใจง่าย ซึ่งตราสินค้าที่ออกแบบเป็นนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนและสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งผู้วิจัยได้ภาพร่างความคิด (Sketch Design) การออกแบบตราสินค้า จำนวน 10 รูปแบบ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลอัตลักษณ์ชุมชน สีที่ชุมชนต้องการ การตั้งชื่อตราสินค้า ที่ได้จากการสนทนากลุ่มร่วมกับชุมชนและตรงกับความต้องการของชุมชนมากที่สุด โดยให้สมาชิกในชุมชนคัดเลือกภาพร่างที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ มาเป็นแนวทางการออกแบบมาพัฒนาตราสินค้า “วิสาหกิจชุมชนเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์” โดยได้ออกแบบจำนวน 10 รูปแบบ โดยออกแบบตราสินค้าโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป พัฒนาลายเส้นและสีจากภาพร่าง ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 ภาพร่างความคิด (Sketch Design) การออกแบบตราสินค้า

ผู้วิจัยได้นำภาพร่างความคิดการออกแบบตราสินค้า จำนวน 10 รูปแบบ สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและคัดเลือกรูปแบบตราสินค้า จำนวน 1 รูปแบบ ภาพร่างความคิดรูปแบบที่ 9 ได้รับการเลือกมากที่สุด โดยให้เหตุผลในการเลือกเพราะลักษณะหลอดด้ายสื่อความหมายถึงผลิตภัณฑ์จากผ้า การเย็บด้วยมือซึ่งพัฒนาจากตราสินค้าเดิมให้มีความทันสมัย จัดจำได้ง่ายเป็นสีที่ชุมชนต้องการ มีโทนสีแสดงถึงความเรียบง่าย ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาตามหลักองค์ประกอบของการออกแบบและปรับตัวอักษรให้อ่านง่ายมีความเป็นไทย ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังแผนภาพที่ 7

Logo Development

แผนภาพที่ 7 ตราสินค้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์

2.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชนพบว่า บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน จำนวน 5 ประเภท ประกอบด้วย ดอกไม้ประดิษฐ์ เครื่องประกอบการแต่งกายสตรี ของที่ระลึก เครื่องประดับ และเครื่องใช้ในบ้าน ซึ่งบรรจุภัณฑ์เดิมใช้ถุงแก้วพลาสติกใส ไม่สามารถทำหน้าที่สื่อสารรายละเอียดของข้อมูลสินค้าที่บรรจุภายในตามข้อกำหนดเกณฑ์การคัดสรรสินค้ามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยได้รับเหตุผลว่า บรรจุภัณฑ์แบบหุเจาะพลาสติก มีลักษณะการหยิบจับหรือหอบหิ้ว ไม่ดึงดูดความน่าสนใจ และไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์ได้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้จากชุมชนออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยกำหนดลักษณะร่วมของรูปแบบและขนาดภายนอก เพื่อความสะดวกในการสั่งผลิตและการจัดเก็บของผู้ประกอบการ สามารถใส่ผลิตภัณฑ์ร่วมกันได้หลากหลาย สามารถใช้สติ๊กเกอร์ หรือป้าย (Tag) ติดกับผลิตภัณฑ์หรือติดห้อยกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถประหยัดต้นทุนในการผลิต ทำให้ผู้บริโภคเห็นสินค้าได้มากที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีภาพลักษณ์หรือตราสินค้าเดียวกัน โดยใช้ตราสินค้า “วิสาหกิจชุมชนเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์” สัญลักษณ์ “หลอดด้าย” บนบรรจุภัณฑ์ประกอบกับการนำลวดลายผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดสุโขทัย ที่มีลักษณะเป็นสีเหลี่ยมข้าวหลามตัดหรือพื้นปลา มาออกแบบเรขศิลป์ด้วยการปรับรายละเอียดและวาดลวดลายขึ้นใหม่ ใช้สี

ให้เกิดความรู้สึกรุ่นนวน และเพิ่มรายละเอียดของวิสาหกิจชุมชน เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ข้อมูลการติดต่อ และสัญลักษณ์ผู้พิการ บนบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบโดยวิเคราะห์ขนาด ลักษณะและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่จะบรรจุ รวมถึงปัจจัยด้านต้นทุนที่จะส่งผลต่อการเลือกประเภทวัสดุและวิธีการผลิตบรรจุภัณฑ์ (อรช กระแส อินทร์, 2564 : 45) จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่

1) บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์จากผ้า เป็นบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกสำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์จากผ้าได้ เช่น กระเป๋าสะพาย พวงกุญแจ กระเป๋าขนาดเล็ก เสื้อผ้าสำเร็จรูป ของที่ระลึก และของใช้ภายในบ้าน ซึ่งออกแบบเป็นถุงสามารถบรรจุสินค้าได้หลากหลายขนาดและรูปทรงของผลิตภัณฑ์ และออกแบบบรรจุภัณฑ์ในลักษณะกล่อง สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า และเครื่องประดับ สามารถป้องกันการเสียรูปทรงระหว่างการเคลื่อนย้ายหรือการวางทับซ้อนในขนส่งและจัดเก็บ โดยใช้ตราสินค้าชุมชนและสร้างลวดลายโดยใช้ลายผ้าทอพื้นถิ่นของ จ. สุโขทัย ดังแผนภาพที่ 8 และ 9

แผนภาพที่ 8 ลวดลายผ้าพื้นถิ่นจกลายสองหน่วยตัด จ.สุโขทัย

รูปแบบที่ 1

ด้านหน้า

ด้านหลัง

รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 4

แผนภาพที่ 9 รูปแบบบรรจุภัณฑ์

2) สติกเกอร์และป้ายห้อยสินค้า (Tag) จากการสำรวจข้อมูลของชุมชนได้ความต้องการ สติกเกอร์และป้ายห้อยสินค้า เพื่อสื่อรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ของชุมชนไปยังผู้บริโภคโดยใส่รายละเอียดของ สินค้า สถานที่ผลิต ข้อมูลที่ใช้ในการติดต่อ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความน่าเชื่อถือของสินค้าผู้บริโภคสามารถจดจำและ ตัดสินใจที่จะซื้อสินค้า ผู้วิจัยได้ออกแบบสติกเกอร์และป้ายห้อยสินค้าโดยนำตราสินค้า ลวดลายกราฟิกลายผ้า ทอตีนจก และใส่รายละเอียดต่าง ๆ เช่น มาตรฐานของผลิตภัณฑ์ OTOP สัญลักษณ์ของกลุ่มผู้พิการเพื่อ เชื่อมโยงไปยังชุมชนและเรื่องราวของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าเป็นผู้พิการ และมีข้อมูลการติดต่อ ได้แก่ ช่องทาง Facebook เบอร์โทรศัพท์และที่อยู่ เป็นต้น ดังแผนภาพที่ 10

สติกเกอร์

ป้ายห้อย (Tag)

แผนภาพที่ 10 สติกเกอร์และป้ายห้อย (Tag) สำหรับผลิตภัณฑ์

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่ผู้บริโภคมีย่ต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ดำเนินการเก็บ ข้อมูล โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 100 คน ซึ่งสรุปผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย

ด้านตราสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. สื่อความหมายได้ชัดเจนสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์	4.35	0.52	มากที่สุด
2. สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างชัดเจน	4.27	0.57	มากที่สุด
3. มีความคิดสร้างสรรค์ มีความร่วมสมัย	4.47	0.51	มากที่สุด
4. มีความเหมาะสมขององค์ประกอบ	4.44	0.53	มากที่สุด
5. ตัวอักษรที่ง่ายต่อการจดจำและชัดเจน	4.37	0.67	มากที่สุด
6. องค์ประกอบต่างๆ มีความสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์	4.41	0.68	มากที่สุด
7. สามารถนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นที่ชุมชนผลิตขึ้นใหม่	4.35	0.73	มากที่สุด
8. มีความเป็นเอกภาพ มีจุดเด่นและกลมกลืน	4.47	0.48	มากที่สุด
รวม	4.39	0.58	มากที่สุด
ด้านบรรจุภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. รูปแบบของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์โดยรวมมีความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	4.23	0.45	มากที่สุด
2. วัสดุของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.16	0.55	มาก
3. บรรจุภัณฑ์มีขนาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่บรรจุภายใน	4.07	0.63	มาก
4. บรรจุภัณฑ์มีความสะดวกในการใช้งาน	4.35	0.47	มากที่สุด
5. บรรจุภัณฑ์เก็บรักษาสินค้าระหว่างขนย้ายได้	4.20	0.79	มากที่สุด
6. ลวดลายบนบรรจุภัณฑ์สื่อถึงเอกลักษณ์ของชุมชน	4.17	0.45	มาก
7. แสดงข้อมูลรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ได้ครบถ้วน	4.02	0.58	มาก
8. ตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.14	0.61	มาก
รวม	4.17	0.56	มาก

ผลการประเมินความพึงพอใจตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย พบว่า ด้านตราสินค้าความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ตราสินค้ามีความคิดสร้างสรรค์ ร่วมสมัย และมีความเป็นเอกภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 รองลงมา คือ มีความเหมาะสมขององค์ประกอบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 มีความสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 สามารถนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นที่ชุมชนผลิตขึ้นใหม่และสื่อความหมายได้ชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.35 ส่วนลำดับสุดท้าย คือ สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และด้านบรรจุกัญธิในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บรรจุกัญธิที่มีความสะดวกในการใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 รองลงมา คือ รูปแบบของ โครงสร้างบรรจุกัญธิที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 บรรจุกัญธิเก็บรักษาสินค้า ระหว่างขนย้ายอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ลวดลายบนบรรจุกัญธิสื่อถึงเอกลักษณ์ของชุมชน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 วัสดุโครงสร้างบรรจุกัญธิที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.16 ตราสัญลักษณ์บนบรรจุกัญธิที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 บรรจุกัญธิ มีขนาดเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ส่วนลำดับสุดท้าย คือ แสดงข้อมูลรายละเอียดบน บรรจุกัญธิได้ครบถ้วนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการออกแบบตราสินค้าต่อตราสินค้าและบรรจุกัญธิสำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการแสดงความคิดเห็นนำเสนอความต้องการ เลือกรูปแบบ การให้ข้อมูลอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็น แรงบันดาลใจในการออกแบบและพัฒนาตราสินค้าและบรรจุกัญธิ สอดคล้องกับ วิภาวดี พรหมพุดธา และขาม จาตุรงค์กุล (2565 : 18) ได้มีแนวคิดในการออกแบบอัตลักษณ์ตราสินค้าโดยได้ถอดอัตลักษณ์ของชุมชนจาก การลงพื้นที่นำไปสู่การออกแบบและวิเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เช่น สี, สไตล์, เทคนิคการวางลาย ใน การออกแบบตราสินค้าที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเป็นทำให้ผู้บริโภคเข้าใจและจดจำได้ง่าย เกิดต้นแบบของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สร้างรายได้อย่างยั่งยืนให้กับชุมชนในอนาคต

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ มีผลิตภัณฑ์จำนวน 5 ประเภท ได้แก่ ดอกไม้ประดิษฐ์ เครื่องประกอบการแต่งกายสตรี ของที่ระลึก เครื่องประดับ และเครื่องใช้ในบ้าน เช่น กระเป๋าสะพาย กระเป๋าใส่ เหยี่ยว พวงกุญแจ กล่องทิชชู และผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทมีขนาดที่หลากหลายแตกต่างกันไป งานประดิษฐ์ แต่ละชิ้นจะใช้เทคนิคการตัดเย็บทั้งหมด ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์จึงต้องการให้ ออกแบบตราสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงการตัดเย็บ โดยให้นำรูปภาพหลอดด้ายและเข็มมาเป็นองค์ประกอบใน การออกแบบที่ลักษณะคล้ายรูปแบบเดิม และต้องการให้มีชื่อวิสาหกิจชุมชน “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและ ศิลปะประดิษฐ์” ปรากฏในตราสัญลักษณ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สุมิตรา ศรีวิบูลย์ (2554 : 25) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน ผู้บริโภคจึงมักตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า โดยพิจารณาจาก สัญลักษณ์หรือแบรนด์ที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะตัว รวมถึงชื่อเสียงของผู้ผลิตจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ ซื้อของผู้บริโภค ผู้วิจัยได้ออกแบบตราสินค้า จำนวน 10 รูปแบบ นำไปสอบถามความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญ ด้านการออกแบบ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาเลือกแบบที่มีความเหมาะสม จำนวน 1 รูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

เลือกแบบที่ 9 เนื่องจากตราสินค้าประกอบด้วยตัวอักษรที่สื่อถึงความเป็นไทย ใช้ชื่อของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ เน้นขนาดและสีให้มีความโดดเด่น จดจำง่าย ใช้รูปภาพหลอดด้ายและเข็มเย็บผ้าปรากฏอยู่บนตราสินค้าเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ได้อย่างชัดเจน และสื่อถึงการเย็บผ้าหรือผลิตภัณฑ์จากผ้าที่เป็นงานหัตถกรรม ผู้บริโภคทราบง่ายจดจำสัญลักษณ์เดิมได้ ปรับรูปแบบหลอดด้ายให้ทันสมัยขึ้น และปรับตัวอักษรให้อ่านง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปฐมาพร เนตินันท์ (2554 : 37) กล่าวว่า ตราสินค้าเป็นชื่อ คำพูด สัญลักษณ์ รูปสัญลักษณ์ ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการระบุถึงสินค้าหรือบริการของผู้ขายรายใดรายหนึ่งหรือ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และยังถือว่าเป็นสิ่งที่สร้างให้สินค้ามีความแตกต่างจากคู่แข่ง

ผลการประเมินความพึงพอใจตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ต.เขาแก้วศรีสมบูรณ์ อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย พบว่า ด้านตราสินค้าความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ซึ่งตราสินค้าที่ออกแบบมีความร่วมสมัย จดจำง่าย แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน สอดคล้องกับ สิรินทิพย์ สุขกล้า (2558 : 13) ได้กล่าวว่า การออกแบบตราสินค้า เป็นการกำหนดจุดยืนในส่วนต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน รวมทั้งออกแบบเนื้อหา ภาพลักษณ์ บุคลิกของตราสินค้า ซึ่งการออกแบบที่ชัดเจนจะเป็นการสร้างเอกลักษณ์ของตราสินค้าให้มีความโดดเด่น การใช้ตราสัญลักษณ์เป็นรูปหลอดด้ายซึ่งเอกลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ที่สื่อถึงการเย็บผ้ามาเป็นแนวทางในการออกแบบ ผสมผสานกับลายเส้นอิสระ สื่อความหมายถึงผลิตภัณฑ์ ใช้สีและตัวอักษรที่เรียบง่าย สอดคล้องกับ ศศิธรดา พันธุ์วิเศษศักดิ์ และคณะ (2562 : 105) ได้กล่าวว่า การออกแบบตราสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการสร้างจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ด้วยการนำตราสินค้ามาใช้ ซึ่งตราสินค้านั้นมีจุดเด่นและแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับยี่ห้ออื่น ๆ สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผลิตภัณฑ์ ดึงดูดให้ผู้บริโภคหันมาสนใจผลิตภัณฑ์ ด้วยการสื่อสารผ่านการใช้สี รูปทรงและอักษร อีกทั้งยังช่วยเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกรจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยไม่มีตราสินค้า ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 พบว่า บรรจุภัณฑ์รูปแบบกล่องออกแบบด้านโครงสร้างบรรจุภัณฑ์สามารถหิ้ว หรือหยิบจับได้สะดวก ลวดลายกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม สวยงามสามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสุโขทัยได้ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกล่องบรรจุภัณฑ์มีลักษณะเป็นหู้หิ้ว ทำจากกระดาษที่แข็งแรง ผู้บริโภคสามารถถือเคลื่อนย้ายได้สะดวก ง่ายต่อการเก็บรักษาและการขนส่ง ซึ่งสอดคล้องกับ ดำรงค์ศักดิ์ ชัยสนธิ และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา (2542 : 17-18) ได้กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์จะทำหน้าที่ป้องกันคุ้มครองสินค้าที่บรรจุอยู่ภายในไม่ให้ ยุบ สลาย เสียรูป หรือเสียหายอันเกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อมและสภาพการขนส่ง ให้คงสภาพลักษณะของสินค้าให้เหมือนเมื่อผลิตออกจากโรงงานให้มากที่สุด การออกแบบกราฟิกโดยใช้สติ๊กเกอร์ที่มีตราสัญลักษณ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ และมีลวดลายผ้าทอท้องถิ่น ซึ่งเป็นลวดลายที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับลายผ้าที่ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แสดงถึง

บุคลิกลักษณะผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน จดจำได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ ปุ่น คงเจริญเกียรติ และสมพร คงเจริญเกียรติ (2541 : 205) ได้กล่าวว่า ลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ เป็นวิธีการกำหนดลักษณะรายละเอียดที่มีผลทางด้านจิตวิทยาต่อผู้บริโภค ให้ดึงดูดความสนใจ และยังเป็นการสร้างบุคลิกลักษณะพิเศษของสินค้า อันจะนำมาซึ่งความทรงจำของผู้บริโภคได้ สอดคล้องกับ อรรษาจี เจ๊ะสะแม และยอดนภา เกษเมือง (2564 : 89) ได้กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่มีคุณค่า สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และทำให้เกิดต้นแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน สามารถนำแนวคิดการวิจัยไปพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของชุมชนต่อไป รวมถึงสามารถเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างให้เกิดความเชื่อมโยงในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนในอนาคต อีกทั้งการแสดงผลรูปลายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ได้ครบถ้วน เช่น ช่องทาง Facebook เบอร์โทรศัพท์และที่อยู่ทำให้ดึงดูดความสนใจและมีส่วนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค สอดคล้องกับ กษมา สุรเดชา และคณะ (2563 : 220) ได้กล่าวว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถขายสินค้าได้ หลากหลายกลุ่มมากขึ้นและสามารถนำไปขายได้ตามร้านขายของฝากด้วยรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีความสวยงามประกอบด้วยการระบายละเอียดของสินค้า ทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจใจกระบวนการผลิตมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควรพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีรูปแบบที่มีหลากหลาย และหลายขนาดสำหรับการบรรจุผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ของชุมชน

1.2 ควรใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อให้เกิดต้นแบบ ต่อยอดทางความคิดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นจากทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

1.3 ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่และนำเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างเหมาะสม เป็นการสร้างโอกาสในการแข่งขันและขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าไปถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยทางการตลาด เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมและเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้กลุ่มกลุ่มวิสาหกิจทั้งขนาดเล็กและขนาดย่อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมีความยั่งยืน และมีโอกาสในการแข่งขันในเวทีการค้าในระดับชาติและนานาชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กษมา สุรเดชา. (2563). การออกแบบตราสินค้าและพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์กล้วยอบเนยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหมูสวรรค์หมูไทยศรีโยธิน. *วารสารพิบูล. 18 (1)*, 219-237.
- จิราพร มหาอินทร์ และคณะ. (2554). การดำเนินงานและการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี. คณะบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. (2542). *การบรรจุภัณฑ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : วังอักษร.
- ปฐมพร เนตินันท์ (2554). การสังเคราะห์กระบวนการและกลยุทธ์การสร้างตราสินค้า. *วารสารนักบริหาร. 31(2)*, 36-50.
- ปุ่น คงเจริญเกียรติ และสมพร คงเจริญเกียรติ. (2541). *บรรจุภัณฑ์อาหาร*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมสมาคมการบรรจุภัณฑ์ไทย.
- พรรษ มาตี. (2563, มิถุนายน 17). *สัมภาษณ์*. ประธานกลุ่ม. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย.
- วิภาวดี พรหมพุดา และชาม จาตุรงค์กุล. (2565). โครงการออกแบบอัตลักษณ์ตราสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย โดยได้แรงบันดาลใจจากดอกไม้เมืองเลย กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายชุมชนบ้านกกบก อ.วังสะพุง จ.เลย. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ระดับชาติ ครั้งที่ 23. 25 มีนาคม 2565*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิธรดา พันธุ์พิเศษศักดิ์ และคณะ. การออกแบบตราสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ กลุ่มชุมชน โคกสูงตะวันออก ตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารศิลปกรรมบูรพา. 22 (1)*, 87-107.
- สุมิตรา ศรีวิบูลย์. (2554). *ออกแบบ ออกแบบรันด*. กรุงเทพมหานคร: อีเลฟเว่นคัตเลอร์ส.
- สิรินทิพย์ สุขกล้า. (2558). *การสร้างตราสินค้าเสื้อผ้าแฟชั่นไทย : กรณีศึกษา ตราสินค้า PATINYA*.
- วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสื่อสารการตลาด. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรช กระแสอินทร์ และคณะ. (2564). การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ขนมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว จากอัตลักษณ์เมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต. *วารสารปาริชาติ. 34 (3)*, 37-53.
- อรรษาจี เจ๊ะสะแม และยอดนภา เกษเมือง. (2564). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนปรุฉาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี. 15 (2)*, 79-90.